

Reactie Internetconsultatie Wijziging Besluit Kinderopvangtoeslag d.d. 13 mei 2024

Hoewel we heel blij zijn dat de maximale uurtarieven worden verhoogd, verbaast ons het bedrag waarmee dit gebeurt in de gastouderopvang. Over de andere sectoren valt vast ook veel te zeggen, maar in deze reactie beperk ik me tot de gastouderopvang.

Als eerste een compliment voor de minister die het LKK-rapport, Verschillen in de Gastouderopvang, een Typologisch Verkenning¹, duidelijk heeft gelezen en geprobeerd heeft daadwerkelijk opvolging te geven aan de problematiek die hierin wordt benoemd.

Echter, in het rapport van het Kohnstamminstituut, Inventarisatieonderzoek Gastouderopvang, mei 2022², wordt al geconstateerd dat het knelpunt vooral zit in 'onvoldoende toezicht én kennislacunes bij de beleidsmakers in de kennis van gastouderopvang'. Ook in het LKK-rapport wordt genoemd dat juist op dit punt winst is te behalen. Vanuit de branche wordt eveneens al jaren geklaagd over het gebrek aan kennis van veel GGD-inspecteurs. Helaas, de minister laat op dit punt een enorme steek vallen. Sterker nog, het lijkt alsof geprobeerd wordt met regeltjes, afvinklijstjes en het schieten met grof geschut, het gebrek aan kennis bij beleidsmakers, gemeenten en inspecteurs te verbloemen en te compenseren.

1. Indexatie van het tarief:

Voor zover ik kan beoordelen, is de indexatie bij de gastouderopvang volledig gebaseerd op de kosten voor ouders. Het uurtarief van de gastouderopvang bestaat echter, in tegenstelling tot de kindcentra, uit twee afzonderlijke componenten. Enerzijds de vergoeding aan de gastouder, anderzijds de kosten van het gastouderbureau. Daar hoor en zie ik niets over. De loonsverhoging 2024 volgens de CAO Kinderopvang komt uit dit jaar op 6,5%. Een percentage wat dus ook zeker doorgerekend mag en moet worden aan de gastouder waarvan al bekend is, dat het huidige gemiddelde uurtarief (€ 20) ver ligt onder het tarief van € 32,24 van de nieuwe ZZP-wetgeving (VBAV). Saillant detail, deze komt ook uit de koker van het ministerie van SZW.

Uitgaande van een vergoeding van € 6,30 aan de gastouder per uur per kind (veel gastouders vragen reeds een hoger uurtarief), en een loonsverhoging van 6,5% conform de CAO Kinderopvang loonstijgingen in 2024 komen we uit op een minimale verhoging van de gastoudervergoeding met € 0,41. Wanneer de minister € 0,21 wil steken in de extra kosten voor het verbetertraject gastouderopvang, komen we dus al op een minimale verhoging van € 0,62. We zitten dus nu al € 0,05 boven datgene wat de minister biedt en dan is er zelfs nog niet gekeken naar de kostenstijgingen voor de gastouderbureaus, of de nog aankomende extra loonstijgingen in 2025.

2. Verbetermaatregelen Gastouderopvang

Opvallend in de verbetermaatregelen is, dat zinnen uit rapporten naar eigen visie worden ingezet en in een kader worden geplaatst dat absoluut niet overeen komt met de boodschap van de onderzoeken noch online bijeenkomsten van SZW met gastouders en/of gastouderbureaus. Het lijkt alsof gezocht wordt naar manieren om de beleidsmakers (lees: minister(ie), gemeenten en toezichthouders) in te dekken: 'Kijk welke maatregelen wij allemaal hebben genomen; als 'de gastouders en gastouderbureaus het niet goed doen,' is ons niets kwalijk te nemen. Het

¹ LKK-rapport, Verschillen in kwaliteit tussen gastouders, een Typologisch Verkenning, 2023

² Kohnstamminstituut, Inventarisatieonderzoek Gastouderopvang, 2022

ministerie heeft immers alles meetbaar gemaakt? De toezichthouder heeft dat lijstje afgevinkt en op basis daarvan heeft de gemeente al dan niet gehandhaafd! Kwaliteit laat zich echter niet vangen in papieren lijstjes die door onbekwame personen worden ingevuld. Op papier kun je alles zo mooi maken als je zelf wilt. Het zegt niets over de daadwerkelijke situatie. Wanneer alles in papier te vangen zou zijn, bestonden er allang geen slechte gastouderbureaus meer, die, jawel, vaak geweldige inspectierapporten kunnen overleggen. Immers, op papier is alles prima geregeld!

3. Hoe groot is het probleem van ‘onvoldoende scorende gastouders’?

Waar komen de verbetermaatregelen vandaan? De minister heeft er immers € 0,21 voor over! Dan is het toch belangrijk te weten waar we het over hebben. Het loont daarom de moeite het LKK-rapport³ goed door te lezen. De minister baseert met haar verbetermaatregelen namelijk op de hierin genoemde ‘21% gastouders die onvoldoende scoren’ en ‘slechte kwaliteit van kinderopvang kan schadelijk zijn voor een kind’. Als je echter wat beter kijkt, staat er in het rapport:

‘Hoewel de verschillen in kwaliteit vrij groot zijn, blijkt ruim 90% van de gastouders de kinderen een veilige basis te geven waarin de gastouder een vast en stabiel gezicht is. Hiermee wordt voldaan aan het eerste pedagogische basisdoel: bieden van emotionele veiligheid. Dit wordt door ouders gewaardeerd en gezien als belangrijke reden om voor gastouderopvang te kiezen, naast de individuele aandacht die het kind kan krijgen (Boogaard & Bollen, 2022). Ook ander onderzoek laat zien dat het welbevinden van kinderen in de gastouderopvang gemiddeld iets hoger is dan bij kinderen in de centrumopvang (Sluiter, Fekkes, & Fukkink, 2023).’

Hoe kan het welbevinden van kinderen en ouders groter zijn dan in de kindcentra, als de minister in de nota van toelichting de noodklok luidt en stelt dat 21% van de gastouders onvoldoende kwaliteit levert die, wordt gesuggereerd, zelfs schadelijk kan zijn voor de ontwikkeling van kinderen? En veel kinderen, volgens de minister wel 18.000!⁴

Laagst scorende gastouders (9%)

Deze gastouders worden specifiek benoemd in het LKK-rapport:

‘jongere gastouders met relatief weinig werkervaring in de kinderopvang of als gastouder werken vrijwel fulltime verspreid over 4 dagen per week, dus gemiddeld werkdagen van 9,5 uur.’

Dit lijken dus jonge, startende gastouders (schoolverlaters?) te zijn, die blijkens het rapport nog veel moeten leren. Er wordt meer over hen verteld:

- Ze zijn in beeld bij de bureaus: *‘Deze gastouders rapporteren iets vaker overleg te hebben met het gastouderbureau, wat wellicht samenhangt met het feit dat ze nog niet zo lang werkzaam zijn.’*
- Deze gastouders zijn bereid te leren: *‘Een deel van de gastouders heeft een of meer aanvullende cursussen gevolgd’.*

Traceerbare, veelbelovende, jonge gastouders met een logisch gebrek aan ervaring. Gastouders die met wat extra begeleiding kunnen uitgroeien tot de nieuwe pijlers in de gastouderopvang.

³ LKK-rapport, Verschillen in kwaliteit tussen gastouders, een Typologisch Verkenning, 2023

⁴ Voor het gemak gaat het ministerie er hiervan uit dat 21% van de kinderen wordt opgevangen bij 21% van de gastouders, ook al staat in het rapport dat 12% van deze gastouders tussen de 1 en 3 kinderen opvangen.

Deze begeleiding krijgen ze overigens al gezien het vermeldde in het rapport. Dit is onze broodnodige nieuwe aanwas, de nieuwe en jonge gastouders die we keihard nodig hebben. De vergrijzing bij de gastouders gaat hard. Meer dan de helft van onze gastouders is 50+. Zet in op de verhoging van de kwaliteit van deze specifieke doelgroep. Een pedagogisch werkplan is voor hen inderdaad heel goed, zal zeker hun kwaliteit verhogen. Dat geldt eveneens voor extra coaching buiten de begeleiding van de bemiddelingsmedewerkers om. Geen 'aantoonbare 3 uur per jaar per gastouder', maar specifiek en doelgericht voor diegenen die dat nodig hebben: dat heeft nut, dat heeft zin! Het is niet nodig met een kanon op alle gastouders te schieten wanneer deze 'laagst scorende groep' zo duidelijk traceerbaar is en zij met de juiste begeleiding kunnen uitgroeien tot prima gastouders. We hebben het hier over slechts 1386 gastouders, nog geen 9% van het totaal!

Op een na laagst scorende gastouders (12%)

'Deze gastouders bieden wel emotionele veiligheid, maar te weinig uitdaging aan de kinderen'.⁵

Ook hier blijkt het om een hele duidelijke categorie gastouders te gaan:

- 'ze zijn gemiddeld wat ouder en hebben meer werkervaring, maar werken relatief weinig uren per week. Daarmee samenhangend vangen deze gastouders vooral schoolgaande kinderen op.
- Deze gastouders profileren zichzelf niet als kleinschalig (met veel individuele aandacht voor kinderen), maar juist als dienstverlenend.
- Ze zijn flexibel in het bieden van extra opvanguren voor ouders, het wisselen van opvangdagen
- en de opvangtijden zijn afgestemd op de werktijden van ouders.'⁶

Dit zijn dus gastouders die met name kinderen opvang na schooltijd. Dat niet alleen, ze bieden opvang aan een heel moeilijk te bedienen doelgroep: ouders met wisselende opvangtijden en wisselende opvangdagen. Kinderen die na schooltijd nog een paar uurtjes naar een gastouder gaan op wisselende dagen/tijden. Hoe vaak en hoe lang zijn deze kinderen bij deze gastouders? Twee á drie uurtjes misschien? Op wisselende dagen? Kan dat ook de achtergrond zijn van een 'minder activiteitsaanbod'? Een gevarieerd en frequent activiteitsaanbod is heel belangrijk bij dagopvang waar een kind voor een groot deel afhankelijk van de kwaliteit van de opvang wat zijn ontwikkeling betreft. Dat ligt anders voor schoolgaande kinderen. Zij zijn al heel de dag uitgedaagd op school. Is dit misschien ook een reden voor een 'minder activiteitsaanbod'? Mogen kinderen misschien gewoon even bijkomen van de schooldag? Waar ook al is ingestoken op de 'brede ontwikkeling' van het kind. Kort samengevat verdient deze opvang absoluut niet het predicaat 'schadelijk voor de ontwikkeling'. Anderzijds kunnen gastouderbureaus hun voordeel doen met deze kennis in de begeleiding van gastouders met kinderen in de buitenschoolse opvang. Heel belangrijk is, dat dit kinderen betreft, waar 'geen kindcentrum of gastouder op zit te wachten'. Juist de opvang voor die korte uurtjes is bijna niet in te vullen. En de opvang is dus niet slecht zoals wordt gesuggereerd door de minister, alleen de uitdaging is minder, waarbij onduidelijk is of dit gebrek aan uitdaging aan de gastouder ligt, dan wel aan het opvangmoment c.q. de duur van de opvang. Duidelijk is dat de onderzoekers, in tegenstelling tot de minister, deze

⁵ LKK-rapport, Verschillen in kwaliteit tussen gastouders, een Typologisch Verkenning, 2023

⁶ LKK-rapport, Verschillen in kwaliteit tussen gastouders, een Typologisch Verkenning, 2023

gastouders scharen onder de **'ruim 90% van de gastouders scharen die de kinderen een veilige basis geven.'**

Het hele verbetertraject van minister Van Gennip, is dus gebaseerd op 1386 gastouders met maximaal 7.560 kinderen. Nog geen 10% van het totaal waar heel specifiek op kan worden ingestoken qua begeleiding! Desalniettemin wordt 100% van de gastouders stevig aangepakt door de minister door oa de volgende maatregelen:

4. Permanente scholing

Het LKK-rapport⁷ adviseert *'Gastouders te stimuleren om meer nascholing te volgen.'* De minister gaat hierin mee door een minimum van 7 uur permanente scholing op te nemen. Nu is 7 uur permanente scholing voor elke gastouder die bij wil blijven op haar vakgebied een terechte voorwaarde. Ook komt de scholing tegemoet aan het tweede advies *'versterk de rol van het gastouderbureau'*. Door de permanente scholing vast te leggen, krijgen gastouderbureaus een sterkere positie om gastouders aan te spreken wanneer zij geen scholing (willen) volgen.

Waar het misgaat in deze maatregel, is dat de minister hier geen enkele vergoeding tegenover zet. Noch voor de uren van de gastouder zelf, noch voor de cursuskosten, noch voor het gastouderbureau wanneer deze de trainingen aanbiedt of inkoopt voor haar gastouders.. Echter, een vergoeding staat hier niet tegenover van de minister, terwijl dit volgens ons toch echt alleen al aan uren voor de gastouder € 0,29 per opvanguur gaat kosten!

5. Kindvolgsysteem

Daarnaast adviseert LKK *'verder zou het werken met een kindvolgsysteem gastouders wellicht ook kunnen helpen om een beter beeld te krijgen van hoe het met het kind gaat en wat er nodig is om het aanbod (nog) beter aan te laten sluiten op de specifieke ontwikkelingsbehoeften van het kind.'* We hebben het hier over 9% van de kinderen in de hele gastouderopvang waarbij dit onvoldoende lijkt te gebeuren! Ook wordt in dit rapport vermeld dat *'ouders aangeven dat zij meer communicatie met de gastouder wenselijk vinden (Boogaard & Bollen, 2022). Daarbij geven ze aan dat ze meer uitwisseling willen over hun kind(eren), wat hun kind doet en hoe het kind zich ontwikkelt, naast meer uitwisseling over praktische zaken.'*

De minister houdt met alle wensen rekening. In de Nota van Toelichting op de Internetconsultatie geeft zij aan, dat *'een kindvolgsysteem niet nodig is'*. Waarschijnlijk vanwege het geringe aantal gastouders wat het betreft. Natuurlijk wil ze wel tegemoetkomen aan de adviezen, vandaar een opsomming wat zij in de toekomst verwacht van de gastouder:

- *kijken hoe kinderen het beste gestimuleerd kunnen worden*
- *hier adequaat naar kunnen handelen*
- *de observaties schriftelijk vastleggen en*
- *de ontwikkeling periodiek met de ouder bespreken*

en dit alles tegen een vergoeding van één kwartiertje tijd per week!

We krijgen hier het eerste 'afvinklijstje', wat zeker misbruikt gaat worden door een aantal GGD-inspecteurs. Zij zullen dit punt 'misbruiken' door wel degelijk een officieus kindvolgsysteem te

⁷ LKK-rapport, Verschillen in kwaliteit tussen gastouders, een Typologisch Verkenning, 2023

gaan eisen. De tijd die de minister hier nu voor beschikbaar stelt, is gericht op gastouders die over het algemeen de ontwikkeling van kinderen prima in beeld hebben en hier adequaat naar handelen. Via de mondelinge overdracht of het opvangschriftje oid gaat hierover zeker al schriftelijke informatie naar ouders. Ook komt dit onderwerp aan de orde tijdens de evaluatie van opvang met ouders en bemiddelingsmedewerker. Uit de bijgevoegde kostprijsberekening blijkt dat, wanneer de minister meer wil dan alleen dit 'kwartiertje per week voor de gastouder' dit heel veel geld gaat kosten. Vanuit de branche pleit ik er daarom voor dat de minister heel duidelijk communiceert, dat de door haar gegeven 'opsomming' geen basis is voor afvinklijstje waarbij 'op papier' het 'kindvolgsysteem' van de gastouder wordt beoordeeld. Voor een echt kindvolgsysteem is bij 'een kwartiertje per week voor de gastouder' geen tijd!

6. Inzet Pedagogische Beleidsmedewerker

De volgende 'verbetering' betreft de inzet van een pedagogische beleidsmedewerker die álle gastouders minimaal 3 uur per jaar moet gaan coachen. En dan het liefst op locatie, met een duidelijke hulpvraag van de gastouder. Dit wordt in geen enkel rapport geadviseerd, maar 'uit literatuur blijkt dat 'coaching on the job een bewezen effectieve maatregel is ter verhoging van de kwaliteit'. Dat niet alleen, 'ook in de kindcentra blijkt het echt goed te werken'. Opnieuw een maatregel waarbij als dit wordt doorgevoerd, van de toezichthouder niet meer kennis wordt gevraagd dan het aantal gastouders te leggen naast de ingezette uren van de coach. Afgevinkt! Een schokkend bewijs van kennisgebrek bij beleidsmakers die blijkbaar zelf niet in staat zijn te bedenken welke verschillen er zijn tussen kindcentra en gastouderopvang. Wat de redenen zouden kunnen zijn waarom coaching op deze wijze in de gastouderopvang niet zal werken!

Ik ben overigens een groot voorstander van effectieve coaching. Voor zover mij bekend zijn minimale voorwaarden voor effectieve coachingstrajecten, dat de coachee zich veilig voelt en dat je als coach in staat bent je coachee te volgen. Regelmatig evalueren waar je coachee staat en wat hij/zij daar zelf van vindt. Hoe verhoudt zich dat met het voorstel van de minister?

De coach krijgt 3 uur per gastouder per jaar. Voor zover nú bekend, is dit een pedagogische beleidscoach functionerend in schaal 9. De setting die nu wordt voorgesteld, is die van

- een vreemd gezicht voor de gastouder (waar blijft de noodzakelijke veilige omgeving?)
- de bemiddelingsmedewerker de hulpvraag moet gaan inventariseren 'binnen de 16 begeleidingsuren die we al hebben'
- de coach elke gastouder maximaal eenmaal per jaar kan bezoeken
- de coach een uur de tijd krijgt zich in te lezen in het pedagogisch werkplan van de gastouder en (mondelinge) feedback
- er geen rekening is gehouden met het opstellen van rapportage
- 'coaching on the job' de voorkeur heeft in een setting waarin een gastouder alleen 'op de groep staat' en haar eerste aandacht uitgaat naar maximaal 6 kinderen tegelijk!
- er binnen een jaar geen opvolging is, zelfs niet in de vorm van een telefoontje
- waarbij geen rekening is gehouden met reistijd

In de Nota van Toelichting van de Internetconsultatie over het verbetertraject staat dat 'veel goede gastouderbureaus de pedagogische begeleiding in de praktijk al doen'. Een verdraaiing van de echte situatie: goede gastouderbureaus werken met goede bemiddelingsmedewerkers die

(zoals vermeld in het Kohnstammrapport 2022) gemiddeld meer dan 30 uur per jaar in de begeleiding van een gastouder steken. Dit nog buiten de administratieve en facturatiemomenten van het bureau zelf.

De minister stelt vervolgens voor dat de inventarisatie van de coachingsvraag 'binnen de 16 begeleidingsuren kan vallen. Ze had in het Kohnstammrapport natuurlijk kunnen lezen dat deze al ruim worden overschreden dus dat dit al lang niet meer gaat passen. In de 3 uur van de pedagogische beleidsmedewerker is hiervoor evenmin ruimte.

De vraag is ook waarom er een aparte coach moet komen, terwijl bemiddelingsmedewerkers regelmatig bij gastouders over de vloer komen en een bekend en vertrouwd gezicht zijn. In plaats van in te steken op een nieuwe, 'schaal 9-functie', is het beter het huidige aantal begeleidingsuren ook formeel te verhogen (zoals het Kohnstammrapport 2022de goede bureaus inderdaad nu al doen)!, zodat de bemiddelingsmedewerkers formeel meer dan 16 begeleidingsuren in een gastouder kunnen steken. De huidige begeleiding van gastouders vindt vooral plaats door de bemiddelingsmedewerkers. Zij hebben veel contact met de gastouders en de pedagogische begeleiding komt hierin ook ruim aan bod. Geef hen de mogelijkheid tot extra scholing en creëer een nieuwe schaal-8 functie. De goede bureaus hebben vrijwel allen als achterwacht ook een pedagogisch specialist die geraadpleegd kan worden in bijzondere pedagogische situaties. Dit tot ieders tevredenheid. Naast het 'op papier kunnen afvinken door de toezichthouder' is er geen enkele reden om random een extra pedagogische beleidsmedewerker voor alle gastouders in te zetten. Zeker niet wanneer we constateren dat slechts 9% van de gastouders een coachingstraject nodig heeft.

Een andere variant is, zoals ook in de kinderopvang gebruikelijk, er '3 coachingsuren per x-aantal gastouders' aan coaching mag worden ingezet (door een pedagogische coach), waarbij het gastouderbureau zelf de uren coaching over de gastouders kan verdelen en bijhouden. De coach kan dan heel goed functioneren naast de huidige bemiddelingsmedewerkers. Dit is gericht, dit is effectief, véél goedkoper en werkbaar.

In de berekening van het ministerie worden uitsluitend coachingsuren genoemd. Het ministerie gaat eraan voorbij dat we werken met een CAO Kinderopvang met recht op vakantiedagen en reistijd. Deze zullen dus ook meegerekend moeten worden.

Inhuren pedagogische beleidscoach kost € 115 per uur, inclusief incl. BTW en reistijd, reiskosten en parkeerkosten⁸. Er zijn ook goedkopere pedagogische bureaus, maar dan is vaak de reistijd exclusief. Naast de coaching wordt gerekend met een halfuur plannen van de afspraak, inlezen en mondelinge feedback aan de gastouder. In de administratie wordt geregistreerd dat de pedagogisch bemiddelingsmedewerker de gastouder heeft gecoacht, maar hierin **is het opmaken van een rapport niet opgenomen**. Wanneer echt verslaglegging wordt verwacht van het traject, kost dit 3 uur per gastouder extra aan tijd. De extra kosten die een rapportage met zich brengen, is opgenomen onder 'extra opties';

Overleg met de gastouder over de coaching en permanente ontwikkeling van de gastouder 'kan binnen de 16 uur begeleiding van de gastouder vallen'. Ook hier wreekt gebrek aan kennis. Bemiddelingsmedewerker en pedagogisch beleidsmedewerker zijn in heel veel gevallen twee

⁸ Bron: [Op zoek naar een pedagogisch beleidsmedewerker en/of -coach? - Driestar educatief \(driestar-educatief.nl\)](https://www.driestar-educatief.nl/)

verschillend personen, omdat bemiddelingsmedewerkers een veel lager salaris hebben (2 schalen lager!!!) dan een pedagogisch beleidsmedewerker. Daarbij bieden goede gastouderbureaus al meer dan gemiddeld 25 uur begeleiding aan gastouders in plaats van de verplichte 16 uur. Elk uur extra komt dus bovenop de 16 in plaats van 'erbinnen'. Deze uren zullen dus helaas gewoon betaald moeten worden;

Bij de gastouders is de voorbereidings- en verwerkingstijd niet opgenomen. Omdat zij in principe geen reistijd hebben, is hier door ons gerekend met een halfuur.

Het is niet verrassend dat ook hier een verschil is in bekostiging en wat daadwerkelijk nodig is.

Pedagogisch werkplan

Een eigen pedagogisch werkplan is zeker een nuttige instrument. Niet om de kwaliteit te verbeteren, volgens het onderzoek van het Kohnstamminstituut¹ én die van het LKK-rapport 2022 is deze prima, maar juist om de kwaliteit zichtbaar te maken. Gastouders hebben veel in hun mars, dragen veel bij in de ontwikkeling van kinderen, maar zijn zich dat vaak onvoldoende bewust. Een werkplan zou zeker kunnen bijdragen aan de zelfverzekerdheid, professionaliteit en zichtbaarheid van het beroep. Tot zover lof voor het invoeren van een pedagogisch werkplan.

Waar ik wel moeite mee heb, is het aantal uur wat hier tegenover staat voor de gastouder (10 uur), wat absoluut te weinig is. In een kindcentrum of gastouderbureau wordt het beleidsplan vrijwel altijd geschreven op HBO-functies. Zij redden dit al niet in 10 uur. Het is dus irrealistisch wel van een gastouder met MBO2- of MBO-3 niveau te vragen. We hebben dit aantal uur verhoogd naar 16 uur, nog steeds weinig, maar in ieder geval meer realistisch.

Ook heb ik moeite met de zin 'hoe de gastouder haar inrichting inzet om invulling te geven aan de pedagogische doelen en zo bijdraagt aan de ontwikkeling van kinderen' en 'het pedagogisch werkplan is afgestemd op onder andere de opvanglocatie en de speelomgeving en de leeftijd en verschillende ontwikkelingsfasen van de kinderen.' De gastouder heeft geen homogene groep, zoals gebruikelijk in de kinderopvang, maar bijna volledig verticaal. Daarbij kan de samenstelling van de groep per maand anders zijn. Per leeftijd is dus vaak maar één kind aanwezig. Het kan dus nooit meer zijn dan een globale beschrijving hoe de gastouder de pedagogische basisdoelen invulling geeft in de praktijk. Veel toezichthouders richten zich, opnieuw door onkunde, op de lettertjes om te kijken of er een afwijking is met de praktijk. Zo kunnen heel veel gastouderbureaus getuigen van handhavingen over 'brandmelders die te dicht of te ver van de muur zijn geplaatst'. Of een gastouder die werd gehandhaafd omdat het fruithapje later op tafel werd gezet dan vermeld in het dagritme. Ook de samenstelling van de groep is aan zoveel veranderingen onderhevig, dat het voor een gastouder niet te doen is het werkplan hier steeds op aan te passen.

Als laatste heb ik moeite met het uurtarief dat de minister hanteert voor de gastouder. Het uurtarief van de gastouder is op dit moment gemiddeld € 20. Het ministerie van SZW geeft zelf aan in de nieuwe ZZP-wetgeving (VBAR) dat het minimum voor een ZZP'er € 32,24 zou moeten zijn. Deze 'extra kosten' zijn opgenomen onder 'extra kosten'. Het zou de minister sieren wanneer zij in de verhoging van de maximale tarieven kinderopvangtoeslag hierin een tegemoetkoming zou doen.

Niets is echter minder waar. Volgens ons komen de extra kosten per opvanguur neer op € 0,08 'inregelkosten' en € 0,06 structurele kosten. Nog afgezien van € 0,09 extra wanneer de minister in zou zetten op het VBAR minimum van € 32,24 voor de zelfstandigen.

Als laatste nog één keer het LKK-rapport waarin adviezen worden gegeven, die al vaak de revue zijn gepasseerd en die blijkbaar nog steeds niet zijn geland in Den Haag. Adviezen die veel minder geld kosten, zelfs minder tijd kosten. Alleen, het zijn adviezen waarvoor je kennis nodig hebt. Van de toezichthouders wordt gevraagd door te kunnen vragen in plaats van lijstjes af te vinken. Verkort neem ik ze toch nog een keer mee in de hoop dat ze deze keer wel worden opgepikt:

Advies 1: structureel en risicogestuurd toezicht ⁹

- *Het toezicht is nog steeds onvoldoende, waardoor er ook nog steeds gastouderlocaties jarenlang actief kunnen zijn zonder ooit te zijn onderzocht door de GGD. Misstanden worden hierdoor in stand gehouden. Alle partijen (GGD, gemeenten, gastouderbureaus en gastouders) zien dit als een belangrijk aandachtspunt in het toezicht op de gastouderopvang.*
- *Laat toezichthouders doorvragen tijdens inspecties. Met een kleine extra tijdsinvestering van toezichthouders, kan veel aanvullende informatie verkregen worden over het functioneren van een gastouderbureau of een gastouderlocatie.*
- *Inspecteer regelmatig bestaande gastouderlocaties*
- *Bekijk in de voorbereiding het risicoprofiel van het gastouderbureau waarbij de gastouder is aangesloten, voordat je de gastouder inspecteert. Er worden namelijk vaker tekortkomingen bij gastouderlocaties vastgesteld die zijn aangesloten bij een gastouderbureau met een oranje of rood risicoprofiel. Meer geïntegreerd toezicht leidt ertoe dat een GGD een beter totaalbeeld krijgt of er sprake is van verantwoordelijke kinderopvang bij een gastouderlocatie of goed functioneren van een gastouderbureau.*
- *Laat toezichthouders gastouders bevragen over de frequentie en de kwaliteit van de begeleiding van gastouderbureaus en vice versa.*
- *Bevraagd vraagouders. Ook zij kunnen een interessante bron van informatie zijn.*
- *Van mijn kant adviseer ik de minister alle beleidsmedewerkers en toezichthouders in de kinderopvang 2 van hun scholingsdagen per jaar mee te laten lopen met bemiddelingsmedewerkers van gastouderbureaus of met gastouders zelf. Zo leren zij de sector kennen vanaf de werkvloer, leren zij situaties veel beter beoordelen en kunnen zij veel beter inschatten wat de impact is van beleid.*

Versterk de positie van gastouderbureaus¹⁰

De gemeente en de GGD zien als onafhankelijk toezichthouder toe op naleving van kwaliteitseisen en leggen sancties op wanneer zij tekortkomingen constateren.

Gastouderbureaus hebben een belangrijke rol in het begeleiden van gastouders en vervullen in zekere zin ook een waarborgfunctie. Zij moeten kunnen ingrijpen als een gastouder ondermaats presteert. Geadviseerd wordt alle betrokken partijen om de tafel te zetten, om te kijken op welke

⁹ LKK-rapport, Verschillen in kwaliteit tussen gastouders, een Typologisch Verkenning, 2023

¹⁰ LKK-rapport, Verschillen in kwaliteit tussen gastouders, een Typologisch Verkenning, 2023

manier gastouderbureaus beter in positie kunnen komen om te sturen op kwaliteit of ondersteund kunnen worden in hun begeleidende en controlerende rol richting gastouders.

Een van de langlopende irritaties binnen gastouderland is, dat wanneer een bureau vindt dat een gastouder moet stoppen met haar werk vanwege de kwaliteit van haar dienstverlening, het onbegrijpelijk is, dat diezelfde gastouder zich kan aanmelden bij andere bureaus. En dat meermalen. Er is geen zwarte lijst. Zo zijn er nog veel meer punten te noemen waarop verbetering mogelijk is. Verbeteringen die ook al meermalen zijn aangedragen, maar waarmee niets wordt gedaan.

Kort samengevat.

Hierboven zijn een aantal verbeteringen benoemd, zoals die worden voorgesteld door de minister in de gastouderopvang. En waar eigenlijk geen vergoeding tegenover staat. De ambities zijn hoog, maar uiteindelijk wil de minister voor een dubbeltje op de eerste rang zitten. En daar waar vergoedingen worden gegeven, blijven ze steken op een lager bedrag dan noodzakelijk zou zijn. Waarschijnlijk 'omdat de minister de indruk heeft 'dat de branche dit al doet'. Zoals meermalen aangegeven kloppen deze aannames niet. De 'twist' die de minister geeft, maakt de praktijk onwerkbaar.

Zoals ik heb uitgerekend, is de vergoeding voor het verbeterpakket, niet in verhouding met de werkelijke kosten. Dit nog naast een toeslag voor loonontwikkeling van € 0,41 van de gastouder. Deze verhoging van € 0,41 (6,5% op basis van € 6,30) is essentieel en gebaseerd op de loonstijging van 6,5% in de CAO Kinderopvang in 2024. Ik beseft dat zij niet werken onder de CAO, maar zij vervullen een onmisbare schakel binnen de kinderopvang. Gezien het grote tekort aan kindplaatsen en de enorme terugloop van gastouders, is het essentieel de gastouders mee te nemen in een goede beloning.

Met de door u voorgestelde verhoging van het maximale uurtarief beste minister, kunnen we de gastouder net datgene geven waar ze recht op heeft (€ 0,41), en hebben we als gastouderbureaus nog € 0,16 om onze eigen kosten dekkend te krijgen. Financieel gezien, biedt u geen enkele ruimte om de door u voorgestelde verbeteringen uit te voeren. De vraag is ook of wij als gastouderbureaus en gastouders bereid moet zijn om in te gaan op het creëren van afvinklijstjes om daarmee u en de toezichthouders een 'goed gevoel' te geven, terwijl in de afgelopen jaren is gebleken dat juist de afvinklijstjes funest waren voor de kwaliteit van de opvang. Al jaren heeft de branche te maken met inspecteurs die vanwege een 'GGD-denklijn' over rookmelders, adviseren rookmelders naast een volledig goedgekeurde brandmeldinstallatie te hangen, omdat de goedgekeurde brandmeldinstallatie niet voldoet aan de denklijn die zij hebben ontvangen van GGD GHOR, of inspecteurs die volledig in de stress schieten als er in plaats van een haakje op de kamerdeur, een traphekje staat bij een gastouder. Niet dat de situatie hierdoor niet veilig genoeg is, maar 'de situatie klopt niet met de RIE'. Dus handhaving! Zo kunnen alle bureaus voorbeelden noemen. Laat duidelijk zijn, er zijn hele goede inspecteurs. Mensen met verstand van zaken, die heel goed kunnen inschatten hoe een gastouder functioneert, ook als ze een keer op een superhectisch moment tussen de poepluiers en huilbaby's binnenstappen. Helaas is er nog een heel groot deel wat deze kennis niet heeft en denkt dat afvinklijstjes de oplossing zijn.

Wanneer u werkelijk de opvang wilt verbeteren, steek dan als eerste in op de verbetering van (de kennis) van toezicht en beleidsmakers. Anders blijft het dweilen met de kraan open!

Als laatste. In 2014 waren er nog 136.350 kinderen opgevangen door gastouders¹¹. Nu, 10 jaar later, zijn dat er nog 84.000 en het aantal daalt nog steeds. Niet omdat gastouderopvang niet in trek is, maar simpelweg omdat het aantal gastouders daalt. De vraag stijgt, het aantal gastouders daalt. Er komt nauwelijks nieuwe aanwas. Door twee redenen: te laag verdienmodel en teveel administratieve rompslomp. De voorgestelde, huidige verbetermaatregelen verhogen het inkomen niet, maar de lastendruk opnieuw. Het is niet meer de vraag óf de gastouders dit nog aankunnen, het bewijs is elk jaar zichtbaar in een groter aantal gastouder dan het aantal gastouders wat start.

Gastouders zijn essentieel binnen de sector. Zij vervullen een rol die de kindcentra vaak niet kunnen vervullen. Daarbij wordt het steeds moeilijker nieuwe kindcentra te openen, vanwege de steeds strengere omgevingswetten. Gastouders nemen hun eigen locatie mee. Om het totale aantal kindplaatsen in de kinderopvang op peil te houden of te verhogen, is groei van het aantal gastouders dus essentieel.

De inkomsten van de gastouderbureaus staan onder druk. Er zijn al heel veel bureaus gestopt en de vraag onder het huidige beleid is niet óf er zullen volgen, maar hoeveel! Niet omdat de gastouderbranche tegen regelgeving is. Wel omdat er vanuit de beleidsmakers niet naar ons wordt geluisterd en blind, niet gehinderd door een goede kennis van de gastouderopvang, allerlei maatregelen invoeren op hun manier, maar die binnen onze branche niet passen. Zonder adequate vergoeding. Het voorliggende pakket met de vergoeding die daar niet tegenover staat, is daar opnieuw een voorbeeld van. Onze vraag is hoe lang het duurt, voordat er werkelijk wordt geluisterd naar onze sector en het advies van het LKK-rapport wordt opgevolgd:

‘om in gesprek met elkaar het huidige toezichtkader nog eens kritisch tegen het licht te houden, zodat helder wordt op welke specifieke punten aanpassingen noodzakelijk zijn.’

Hanneke Schot,
Directeur gastouderbureau Korelon

¹¹ [Cijfers over gastouderopvang | Nederlands Jeugdinstituut \(nji.nl\)](#)

